

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ปอปเปออร์ แก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างเจตจำนงเสรีกับลัทธิเหคุวิสัย โดยวิธี
 ด้ให้ซ้ตกลงไปว่าปัญหาที่แท้จริงที่เรากำลังเผชิญ คือปัญหาอะไรกันแน่ เพื่อจะนำไปสู่คำตอบ
 ที่ว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่มียอยู่หรือไม่ และลัทธิเหคุวิสัยเป็นจริงหรือไม่ จากการวิจัยครั้งนี้
 เห็นได้ชัดว่า ปอปเปออร์ปฏิเสธลัทธิเหคุวิสัย แต่เขาก็ไม่ปฏิเสธอย่างสิ้นเชิง เขาเพียงแต่
 บอกว่าลัทธิเหคุวิสัยใช้ได้ใบบางระดับเท่านั้นจะนำไปใช้ใบบกกับทุก ๆ เหตุการณ์ไม่ได้ จาก
 ความคิดนี้เอง เขาจึงถือว่า เขาเป็นชาวลัทธิเหคุวิสัย ลัทธิเหคุวิสัยอธิบายการกระทำของ
 มนุษย์ได้เป็นที่น่าพอใจก็เพียงบางอยางเท่านั้น เช่น การกระทำแบบฉับพลันหรือแบบกระทันหัน
 เป็นต้น แต่อธิบายการกระทำที่มีการไตร่ตรอง วิพากษ์วิจารณ์ไม่ได้ ทำได้ก็เพียงปฏิเสธว่า
 การกระทำแบบนี้เป็นภาพลวงเท่านั้น ซึ่งปอปเปออร์เห็นว่าไม่น่าพอใจ แม้แต่ลัทธิเหคุวิสัย
 ซึ่งเขาเชื่อนั่นเอง เขาก็ยังเห็นว่าไม่อาจจะอธิบายการกระทำที่มีการไตร่ตรองก่อนให้เป็นที่
 พอใจแก่ตัวเขาได้ ที่สำคัญที่สุดการกระทำแบบที่มีการไตร่ตรองนั้นทุกคนเห็นว่าเป็นการ
 กระทำตามเสรีภาพของมนุษย์ ในเมื่อทั้งลัทธิเหคุวิสัยและลัทธิเหคุวิสัยต่างก็อธิบายการ
 กระทำแบบนี้ให้เป็นที่น่ายอมรับไม่ได้ ก็เท่ากับว่าไม่สามารถจะอธิบายถึงเสรีภาพของมนุษย์
 ได้ควยนั่นเอง จากผลของการวิจัยเราจะเห็นว่า ปอปเปออร์นั้นเชื่อนว่ามนุษย์มีเสรีภาพ
 ภายในขอบเขตอันหนึ่ง ปอปเปออร์ไม่ได้บอกเราเช่นนี้ตรง ๆ แต่ทัศนะนั้นของเขาแสดงออก
 มาให้เห็นได้เด่นชัด ตอนที่เขาพยายามอธิบายปัญหาคอมป์ตันและปัญหาเคส์การ์ทล์ ซึ่งเขา
 เห็นว่าเป็นประเด็นสำคัญที่สุดใบบการแก้ปัญหาครั้งนี้

ปอปเปออร์ แก้ปัญหาคอมป์ตันและปัญหาเคส์การ์ทล์ ซึ่งความจริงก็คือปัญหาเกี่ยวกับ
 เสรีภาพ ้วยทฤษฎีวิวัฒนาการ และหลักการทดสอบเพื่อกำจัดความบกพร่อง ขบวนการ

วิชาภาษาร เป็นขบวนการแก้ปัญหาที่อาศัยหลักการทดสอบเพื่อกำจัดความบกพร่อง (EE) เป็นตัวควบคุมสิ่งที่มีชีวิตได้แก้ปัญหาและวิชาภาษามาเรื่อย ๆ โดยอาศัยหลักการอันนี้เป็นสำคัญ จนกระทั่งถึงระดับมนุษย์ การแก้ปัญหาก็เกิดมีสิ่งใหม่ขึ้นมา คือสิ่งที่เพิ่มเข้ามาช่วยเสริมให้การกำจัดความบกพร่องมีประสิทธิภาพมากขึ้น สิ่งนี้เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญหรือความก้าวหน้าของภาษา มนุษย์สามารถใช้ภาษาเชิงบรรยายและในที่สุดใช้ภาษาในเชิงอ้างเหตุผล ความสามารถในการใช้ภาษาทั้งสองประการนี้ทำให้ความคิดของมนุษย์กว้างขวางและก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ มนุษย์จะสามารถเรียนรู้ความบกพร่องของตนเองในอดีต การพิจารณาหาข้อบกพร่องของตนในการแก้ปัญหา หรือการคัดเลือกวิธีการแก้ปัญหา (TS) ต่าง ๆ ก็ได้อาศัยความบกพร่องในอดีตเข้ามาเปรียบเทียบด้วย เพื่อจะหาทางทำให้วิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ นั้นเป็นสิ่งที่คงทนต่อการทดสอบ ถ้าหากวิธีแก้ปัญหาคือ ๆ ใดก็จะได้ข้อจำกัดมันออกไปเหลือไว้เฉพาะที่ยังไม่ผิด แต่ส่วนที่ยังไม่ผิดนั้นก็พร้อมที่จะถูกขจัดออกไปทันทีถ้าหากรู้ว่ามีผิดแม้เพียงครั้งเดียว การกระทำเช่นนี้เรียกได้ว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบลองผิดลองถูก (trial-and-error)

การที่มนุษย์พิจารณาข้อบกพร่องในการแก้ปัญหาต่าง ๆ นี้ เป็นการใช้ภาษาในเชิงบรรยายและเชิงวิพากษ์วิจารณ์ เป็นการใช้ความสามารถเฉพาะของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างไปจากสัตว์ การบรรยาย การวิพากษ์วิจารณ์ยกเหตุผลมาค้ำคานสนับสนุนวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ นี้เอง เป็นการไตร่ตรองของมนุษย์ ซึ่งมีขึ้นได้จากผลของวิชาภาษาร แต่การไตร่ตรองของมนุษย์มีขอบเขตจำกัด อยู่ในวงความจริงและความสมเหตุสมผล เพราะความจริงเป็นตัวควบคุมการใช้ภาษาแบบบรรยาย และความสมเหตุสมผลเป็นตัวควบคุมการใช้ภาษาแบบอ้างเหตุผล หรือวิพากษ์วิจารณ์ การไตร่ตรอง เป็นการใช้ภาษาทั้งแบบบรรยายและแบบอ้างเหตุผล การไตร่ตรองจึงต้องถูกควบคุมด้วยความจริงและความสมเหตุสมผล ขณะเดียวกันการไตร่ตรองคือการใช้เสรีภาพ ฉะนั้นเมื่อการไตร่ตรองถูกควบคุม การใช้เสรีภาพก็ถูกควบคุมด้วย จึงกล่าวได้ว่า เสรีภาพตามความหมายของปอปปเปอร์นั้น ถูกควบคุมด้วยความจริง และความสมเหตุสมผล จะใช้เสรีภาพเกินเลยไปกว่านี้ก็เป็นการไร้สาระ เหมือนกับการอ้างเหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลนั่นเอง

มนุษย์เราใช้ เสรีภาพหรือไตร่ตรอง หรือบรรยาย และวิพากษ์วิจารณ์เพื่อสร้าง กฎเกณฑ์ต่าง ๆ หรือสร้างทฤษฎี เพราะ กฎเกณฑ์หรือทฤษฎีเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่มนุษย์นำไป ใช้แก้ปัญหาต่อไป การแก้ปัญหานั้นมีอยู่ต่อไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้งพร้อม ๆ กับความเจริญ ก้าวหน้าของมนุษย์ เมื่อมนุษย์ตั้งกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีขึ้นจึงต้องนำไปใช้ในฐานะที่มัน เป็น วิธีแก้ปัญหา (TS) ตอนที่เรานำมันไปใช้เราต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของมัน เหมือนกับ เราบัญญัติกฎหมายขึ้นใช้แล้ว เราต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นด้วย ชั้นนี้เป็นชั้นที่ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ หรือกฎหมาย เป็นตัวควบคุมเรา หลังจากที่เรารู้ควบคุมมันมาแล้วใน ตอนสร้างมันขึ้นมา แต่มันไม่ได้หมายความว่าเราจะไม่ควบคุมมันอีก เราจะต้องควบคุม มันด้วยในระหว่างที่เราปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของมัน คือถ้ามันเกิดผิดพลาดใช้ไม่ได้ขึ้นมาเรา ก็ต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงมัน หรือยกเลิกไปเลยทั้งกฎ ทฤษฎี กฎหมาย สัญญา และอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งที่เราแก้ไขได้เสมอ ลักษณะนี้เป็นการควบคุมซึ่งกันและกัน เราควบคุมกฎหรือ ทฤษฎีต่าง ๆ และกฎหรือทฤษฎีต่าง ๆ ก็ควบคุมเรา การควบคุมซึ่งกันและกันนี้เองที่ ปอปเปออร์ เรียกว่า การควบคุมที่ยืดหยุ่นได้ ระบบทางกายภาพบางอย่าง ระบบทาง สังคม แม้แต่ระบบของการแก้ปัญหาเป็นระบบของการควบคุมที่ยืดหยุ่นได้ทั้งนั้น ระบบสังคม ใดก็ตามที่มีกฎเกณฑ์ขบขัน คับแน่นอนตายตัวไม่เปลี่ยนแปลง ปอปเปออร์ เรียกว่าสังคมปิด แต่สังคมใดที่มีการควบคุมแบบยืดหยุ่นได้ เปิดโอกาสให้ใคร่วิพากษ์วิจารณ์เพื่อหาข้อบกพร่อง ของกฎข้อบังคับของสังคม สังคมนั้นเป็นสังคมเปิด สังคมที่เรียกว่าสังคมนั้นขัดกับ ธรรมชาติที่มีความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ของมนุษย์ อันเป็นผลของวิวัฒนาการอย่าง ลื่นเชิง ปอปเปออร์ จึงเห็นว่าสังคมที่ดีควร เป็นสังคมเปิดเพื่อสนองธรรมชาติที่แท้จริงของ มนุษย์ ระบบทางกายภาพตามคำอธิบายของลัทธิ เหตุวิสัยก็เป็นระบบปิดอย่างหนึ่ง เมื่อ มนุษย์ไปอยู่ในระบบปิดแบบนี้ด้วย มนุษย์ก็ไม่มีเสรีภาพไม่ว่าในแง่ใด ๆ จากการพิจารณา ทฤษฎีวิวัฒนาการของปอปเปออร์แล้ว เห็นได้ชัดว่ามนุษย์ไม่ได้อยู่ในระบบปิดแบบนี้ แต่ มนุษย์อยู่ในระบบเปิดต่างหาก มนุษย์จึงมีเสรีภาพ มีความสามารถในการไตร่ตรองและใช้ เหตุผล เหมือนกับสมาชิกในสังคมเปิดที่มี เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์และเปลี่ยนแปลงสังคม ตัวเอง

การที่ป๊อปเปออร์ พยายามอธิบายว่าระบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะจะเป็นระบบทางกายภาพ
ชีวภาพ และระบบทางสังคมเป็นระบบเปิด คือ สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปได้เรื่อย ๆ
เช่นนี้ก็เหมือนกับคำสอนของปรัชญาสำนักธรรมชาตินิยมโดยทั่วไปนั่นเอง ระบบปรัชญาสำนัก
นี้พยายามเปิดทฤษฎีของตนให้กว้างไว้ เพื่อจะได้สามารถอธิบายสิ่งที่พวกเขาเห็นว่า เป็นสิ่ง
แปลกใหม่ที่เกิดขึ้นในโลก นักปรัชญาธรรมชาตินิยม เชื่อว่าโลกเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ตาม
กระแสของวิวัฒนาการ ในความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดมีสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นซึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่เคยมีมาก่อน
สิ่งเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นความก้าวหน้าของโลก ซึ่งเป็นผลของวิวัฒนาการ เมื่อมาถึงขั้นของ
มนุษย์ความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นจะออกมาในลักษณะที่เป็นนามธรรมด้วย คือ สามารถกำหนด
กฎเกณฑ์ต่าง ๆ กำหนดคุณค่า เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจากความสามารถในการใช้เหตุผล
การไตร่ตรองของมนุษย์เอง มนุษย์จึงล่องพ้นไปจากกฎกลศาสตร์ การกระทำของเขาเป็น
ไปตาม จุดมุ่งหมาย หรือ ความตั้งใจ ของเขาเอง มนุษย์มีเสรีภาพก็ในแง่นี้ คำสอนแบบนี้
ตรงกับคำสอนของป๊อปเปออร์ จึงกล่าวได้ว่าป๊อปเปออร์ เป็นนักปรัชญาธรรมชาตินิยมคนหนึ่ง
และไกลไปทางฝ่ายปฏิบัตินิยมด้วย

ชาวลัทธิเหตุผลนิยมเห็นว่าความคิดเรื่องความมีเหตุผลของมนุษย์ เป็นเพียงภาพลวง
เท่านั้น แต่ป๊อปเปออร์ยืนยันว่า ความมีเหตุผลของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีอยู่จริง ซึ่งเป็นผลของ
วิวัฒนาการ โดยเฉพาะวิวัฒนาการทางด้านภาษา และด้วยความสามารถในการใช้เหตุผล
ความสามารถในการวิพากษ์วิจารณ์ของมนุษย์ จึงทำให้ความรู้ของมนุษย์ก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ
ทำให้มนุษย์สามารถสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ขึ้นมาเรื่อย ๆ มันเป็นผลผลิตของจิตสำนึกของ
มนุษย์เองหาใช่เป็นภาพลวงไม่ ป๊อปเปออร์เห็นว่า จุดอ่อนอันหนึ่งของลัทธิเหตุผลนิยมอยู่ที่
ไม่สามารถอธิบายการกระทำอันเกิดจากการไตร่ตรองของมนุษย์ได้ อย่างดีที่สุดที่ลัทธินี้ทำได้
ก็คือปฏิเสธการกระทำอันนี้ ซึ่งขัดกับความเป็นจริงอย่างชัดเจน

เราเห็นได้ชัดว่าการแก้ปัญหारेื่องเสรีภาพของป๊อปเปออร์นั้น เขาไม่ได้พูดถึง
เสรีภาพโดยตรง แต่เขาอธิบายถึงอิทธิพลของสิ่งที่ เป็นผลผลิตของเสรีภาพ หรือการ
ไตร่ตรองซึ่งได้แก่ ทฤษฎี กฎเกณฑ์ต่าง ๆ คำมั่นสัญญา จุดมุ่งหมาย ฯลฯ ที่มีต่อพฤติกรรม
ของมนุษย์ การยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้เกิดจากการใช้เหตุผล การวิพากษ์วิจารณ์เท่ากับเป็น

การยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้เกิดจากการใช้เสรีภาพ เพราะการใช้เหตุผล การวิพากษ์วิจารณ์ ก็คือ การใช้เสรีภาพในการพิจารณาและตัดสินใจนั่นเอง และเมื่อยอมรับว่าสิ่งเหล่านี้ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ก็เท่ากับ เป็นการยอมรับว่า เสรีภาพเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมของมนุษย์ มนุษย์ใช้เหตุผลวิพากษ์วิจารณ์อย่างอิสระเต็มที่ในการสร้างทฤษฎี และ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ และมนุษย์ก็มีอิสระเต็มที่ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์เหล่านั้น หรือมีอิสระเต็มที่ ที่จะเปลี่ยนแปลง แก้ไข วิพากษ์วิจารณ์กฎเกณฑ์เหล่านั้น ไม่ใช่ว่าตั้งขึ้นมาแล้วมันจะกลาย มาเป็นสิ่งที่มามีอิทธิพลหรือเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของเราให้แน่นอนตายตัวจนเปลี่ยนแปลง ไม่ได้ เสรีภาพจึงมีอยู่ทั้งในระดับที่สร้างกฎเกณฑ์ และระดับที่ใช้กฎเกณฑ์ การใช้เสรีภาพ แบบนี้เองที่ทำให้มนุษย์มีความรู้เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ

โดยสรุปแล้ว เหตุการณ์ในธรรมชาติตามทัศนะของปอปปเปอร์นั้นแบ่งออกเป็นสามแบบ คือแบบที่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่แน่นอนตายตัว สามารถจะทำนายปรากฏการณ์ในอนาคตของมันได้ หรือเรียกว่า มีการควบคุมแบบตายตัว เช่น การเกิดสุริยุปราคา การโคจรของดาวเคราะห์เคราะห์ เป็นต้น อีกแบบหนึ่งคือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีกฎเกณฑ์อะไร ทำนายพฤติกรรมของมันไม่ได้ ไม่มีการควบคุมอะไรเลย เช่น ปรากฏการณ์ในควอนตัมฟิสิกส์ เหตุการณ์สุดท้าย ก็คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบบมีกฎเกณฑ์เช่นกัน แต่เป็นกฎเกณฑ์ที่ยืดหยุ่นได้ หรือ เรียกว่าเป็น การควบคุมแบบยืดหยุ่นได้ เหตุการณ์แบบนี้ได้แก่ เหตุการณ์อันเกิดจากการกระทำที่มีเหตุผล หรือมีการไตร่ตรองของมนุษย์ ถ้าเราจะพูดแบบปอปปเปอร์ก็คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ มีทั้งที่เป็น "นาฬิกา" เป็น "เมฆ" และสิ่งที่อยู่ระหว่าง "นาฬิกา" กับ "เมฆ" ซึ่งเป็นที่ที่มีเสรีภาพ ของมนุษย์อยู่ด้วย

ขอเสนอแนะ

การที่ปอปปเปอร์ใช้ทฤษฎีวิวัฒนาการ ในการแก้ปัญหาเรื่องเสรีภาพ และการ อธิบายว่า มนุษย์มีเสรีภาพอยู่ภายใต้ขอบเขตอันหนึ่ง เช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าทัศนะของเขา เกี่ยวกับ เรื่องนี้ตรงกับทัศนะของนักปรัชญาสัจนิยมใหม่ หรือธรรมชาตินิยม ทฤษฎีวิวัฒนาการของ เขาที่ออกมาในลักษณะที่กล่าวมาแล้วนั้น คงจะเป็นผลมาจากทฤษฎีความรู้ของเขา

ปอปเปอรั่มมีทฤษฎีความรู้ซึ่ง เขาเห็นว่าไม่ เหมือนกับนักปรัชญาคนอื่น ๆ โดยเฉพาะนักปรัชญา
 ในขมรมเวียนนา หรือนักปรัชญาปฏิฐานนิยมแบบตรรก นักปรัชญาคนอื่นมักจะบอกว่า
 ปอปเปอรั่มมีแนวความคิดทางทฤษฎีความรู้ เหมือนกับพวกเขา ทฤษฎีความรู้ที่ปอปเปอรั่มเห็นว่า
 แตกต่างจากคนอื่นนั้น ต้องมีอิทธิพลเหนือทฤษฎีวิวัฒนาการของเขาแน่ เขาจึงบอกว่า ทฤษฎี
 วิวัฒนาการของเขานั้นเป็นทฤษฎีวิวัฒนาการแบบใหม่ ไม่เหมือนกับของคนอื่นด้วย สิ่งที่มองเห็น
 ได้ชัดในทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีวิวัฒนาการของเขาคือ ความคิดเรื่อง หลักการทดสอบเพื่อ
 กำจัดความบกพร่อง เขาใช้หลักการอันนี้ ทั้งในทฤษฎีความรู้และทฤษฎีวิวัฒนาการ สิ่งที่นา
 สนใจที่ควรจะทำกรวิจัยต่อจากนี้คือ ทฤษฎีความรู้ของเขามีความสัมพันธ์กันอย่างไรรกับทฤษฎี
 วิวัฒนาการ นอกจากการใช้หลักการทดสอบเพื่อกำจัดความบกพร่องร่วมกัน ทฤษฎีวิวัฒนาการ
 ของเขาสอดคล้องกับทฤษฎีความรู้ของเขาอย่างไรหรือไม่ ทั้งนี้เพราะ ถ้าเราทำการวิจัย
 เรื่องนี้โดยละเอียด จะทำให้เรามองเห็นทัศนะของปอปเปอรั่มที่มีต่อโลก มนุษย์ และชีวิต ได้
 เป็นอย่างดี ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่ง เหล่านี้ของเขา จะปรากฏอยู่ในทฤษฎีความรู้ และ
 ทฤษฎีวิวัฒนาการของเขาเอง จะทำให้เราเข้าใจระบบปรัชญาของเขาได้ดีขึ้น อันจะเป็น
 ทางนำไปสู่ความเข้าใจในข้อที่ว่าปรัชญาของเขามีหลักการสำคัญ ไม่เหมือนนักปรัชญาปฏิฐาน-
 นิยมแบบตรรก และที่สำคัญที่สุด ปอปเปอรั่มเป็นนักปรัชญาวิทยาศาสตร์ ที่มีอิทธิพลมากคนหนึ่ง
 ถ้าเราเข้าใจความคิดพื้นฐานต่าง ๆ ในทฤษฎีความรู้ และทฤษฎีวิวัฒนาการของเขาได้ดี
 จะทำให้เราเข้าใจปรัชญาวิทยาศาสตร์ของเขาได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย